

פנינים

ופרפראות נבחרים לפרשת השבוע

"פרשת פקודי - החודש"

*****

עורך: הרב יוסף ברנר

לתגובות והנצחות - לשיעורים והרצאות: pninim16@gmail.com 054 - 8455798 - ניתן לקבל את העלון במייל.

זי"ע (שמות כח) "ולזה נתארך הגלות, כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצוות אין משה הפץ לגאול עם במלנים מהתורה".

הרי שהגלות האחרונה היא משום שלא עסקו בתורה, והגאולה תהיה על ידי משה רק כשיתחזקו בתורה.

וזה מה שמרמז משה בשעה שמצווה על הקמת המשכן. שהמקדש עתיד להיחבר שני פעמים, אבל באותו מעמד כבר מגלה משה באיזה זכות יבנה בית המקדש השלישי, רק על ידי התורה.

וזה פירוש הפסוק "אלה פקודי" - כמה נזכה להיפקד, "המשכן משכן" - את שני בתי המקדש שנחברו, ולבנות את בית המקדש השלישי, "העדות" - על ידי לוחות העדות שהיא התורה. ולמה רק על ידי התורה? משום "אשר פקד על פי משה" כי הגאולה האחרונה תהיה רק על ידי משה, ואין משה הפץ לגאול רק כשנתחזקו בתורה כדברי הנביא (מלאכי ג כב) זכרו תורת משה עבדי, הנני שולח לכם את אליהו הנביא.

אלה פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד על פי משה עבדת הלויים ביד איתמר בן אהרן הכהן (לח. כא)

רבים ממפרשי התורה פירשו בדרך רמז את לשון התורה "פקודי" שהוא לשון "חיסרון" (וכמו שמצינו בספר שמואל "ויפקד מקום דוד" והפירוש שנחסר מקום דוד). והתורה מדברת על זמן שנחסר המשכן, וכמו שמסביר רש"י את הכפילות בפסוק: אלה פקודי "המשכן משכן" העדות - שני פעמים רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנים על עוונותיהם של ישראל.

ובספר "דברי מהרי"א להגה"ק רבי יהודה אסאד זי"ע הביא מדרש, ששאל משה רבינו ע"ה את הקב"ה, אם יחרב בית המקדש, היכן תהיה השראת השכינה. וענה לו הקב"ה: בצדיקים.

ואיתא במסכת סנהדרין (צו ע"ב) "לא פחות עלמא מתלתין ושיתא צדיקי דמקבלי אפי שכינה בכל דרא שנאמר 'אשרי כל חוכי לו' - לו בנימטריא תלתין ושיתא", ("אין בעולם פחות משלושים וששה צדיקים, המקבלים פני השכינה בכל דור, שנאמר: 'אשרי כל חוכי לו' (ישעיה ל' יח) - לו' בנימטריא הם 36").

ואם כן, מעת חורבן המשכן והמקדש, השראת השכינה היא בתוככי שלושים וששה צדיקים שבכל דור ודור.

וזהו מאמר הכתוב "אלה" - בגימטריא ל"ו, דהיינו על שלושים וששה צדיקים תשרה השכינה בעת "פקודי המשכן משכן העדות" - בעת שיחסרו שני בתי המקדש על ידי שיתמשכנו בעוונותיהם של ישראל, "אשר פקד על פי משה", דהיינו שעל ידי משה ששאל את הקב"ה היכן תהיה השראת השכינה בזמן חורבן בית המקדש - נתגלה ענין זה שתשרה אצל הל"ו צדיקים...

אלה פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד על פי משה עבדת הלויים ביד איתמר בן אהרן כהן (לח. כא)

מדייק רש"י, למה נכתב "המשכן משכן" - שני פעמים? אלא, רמז למשכן שנתמשכן בשני חורבנים על עוונותיהם של ישראל.

שאל הגה"ק בעל ה"חתם סופר" זי"ע אם כן, למה משכן השני כתוב בלי "ה"א"? ומבאר כי התורה רצתה לרמז לנו, את שאומרת הגמ' (יומא כא) "חמשה דברים שהיו בבית המקדש הראשון ולא היו בבית המקדש השני, ואלו הם: ארון העדות ועליו הכפרות והכרובים, אש התמיד, שכינה, רוח הקודש, אורים ותומים.

ולכן כתוב: "המשכן משכן" ללא ה"א במשכן השני, לרמז, כי בבית המקדש השני היו חסרים ה' דברים הנ"ל...

אלה פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד על פי משה עבדות

הלויים ביד איתמר בן אהרן הכהן (לח. כא)

מדייק רש"י, למה נכתב "המשכן משכן" - שני פעמים? אלא, רמז למשכן שנתמשכן בשני חורבנים על עוונותיהם של ישראל.

על דברי רש"י הנ"ל שאל הגה"ק רבי זלמנעל' מואלוזין זי"ע קושיא חזקה: לפי דברי רש"י שהסביר, למה נאמר "המשכן משכן" שני פעמים, לרמז על בית המקדש שנתמשכן שני פעמים על עוונותיהם של ישראל. יוצא מכך, שבית המקדש הוא "משכון" שלקח הקב"ה מאיתנו בגלל עוונותינו, והרי בפרשת משפטים (שמות כב, כה), כותבת התורה לגבי אדם שלקח משכון מהבירו - "עד בא השמש תשיבנו לו", ואם כן מדוע הקב"ה עוד לא החזיר לנו את בית המקדש?!

אלא, הוא מיישב: הרי התורה בעצמה ממושיכה שם (בפרשת משפטים) ומסבירה לנו מדוע צריך להשיב את המשכון עד בוא השמש - "והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי הנון אני" ולכן לא כדאי לך, המלוה, לעכב את המשכון אצלך, כי אני אאזין לצעקותי של בעל המשכון ואפרע מוכך.

אבל הבעיה שלנו היא, שבמשכון הזה, בית המקדש שהקב"ה לקח מאתנו, אף אחד בכלל לא צועק!!! לאף אחד כמעט ולא איכפת!!! ואם כן מדוע שהקב"ה יחזיר את המשכון?!

וממשיך וכותב: בטוה אני! שגם אם יחיד יתפלל ויועק שהקב"ה ישיב לו את בית המקדש, יעניקו לו מן שמיא את השפע ואת השראת השכינה שהיה מקבל בבית המקדש, לו היה קיים...

גם בספר "הכמת חיים" להגה"ק רבי יוסף חיים זוננפלד זי"ע - רבה של ירושלים, מובא ששאל אותו אחד התלמידים מעין הקושיא הנ"ל, אם חורבן המקדש הוא משכון על עוונותיהם של ישראל - מדוע אין הקב"ה מחזיר לישראל את המשכון, אחרי שאנו כל כך מתפללים ומשתוקקים לחזרתו? ותשובתו של הגרי"ה היתה: כי לפי הדין, אם העני שממנו לקח המלוה את המשכון, יש לו עוד כר נוסף, באופן שאינו זקוק לאותו כר הממושכן, אין המלוה חייב להחזיר לו את המשכון מדי ערב. כלומר, כשהעני יכול להסתדר גם בלי הכר, אין חובת ההחזרה על המלוה.

ובכך התשובה על השאלה, מדוע אין הקב"ה מחזיר לנו את בית המקדש הממושכן אחרי שכבר לקינו מיד ה' כפל כפליים על הטאתינו. כי על אף הגענועים והציפיות של בני ישראל להחזרת בית מקדשנו על מכונו. הרי רוב העם שקוע בחיי הגלות ובחיי הרווחה שהגלות משפיעה עליו, עד שבסתר לבו ובדמיונו אין הצפיה לגאולה בראש מאוייו ורצונותיו מה שגורם להארכת הגלות...

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה (לח. כא)

וכתב רש"י, למה נכתב "המשכן משכן" שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנות על עוונותיהם של ישראל.

ולכאורה צריך להבין, מדוע הוזכר עניין חורבן בית המקדש בזמן שמושה מצווה על בניית המשכן?

ביאור נפלא על כך שמעתי מאת ב"ק מרן אדמו"ר ממישקולץ שליט"א, על פי דברי הזוהר הק' (זוהר חדש ה) "לא גלו ישראל אלא על ביטול תורה, שנאמר 'ויאמר ה' על עזבם את תורת'. בגלויות הראשונות נגאלו ישראל בזכות אברהם יצחק ויעקב. עתה הם הטאו בתורה שנתתי למשה, שלא עסקו בתורה שנקראת על שמו, שנאמר 'זכרו תורת משה עבדי', לכן אני גואלם רק כשישיבו ויעסקו בתורת'. ענת"ו. וכדברי ה"אור החיים" הק'

רבנו בחיי כתב רמז נאה: כמילים – "המשכן" "משכן" "העדות", רמזים השנים בהם עמדו לישראל: המשכן, בית המקדש הראשון ובית המקדש השני.

"משכן" – בגימטריה 410 ומרמז על בית המקדש הראשון, שעמד בבנינו 410 שנה! "המשכן" – בצירוף הששת האותיות המרכיבות את המילה, שווה בגימטריה 420 ומרמז, על בית המקדש השני, שעמד בבנינו 420 שנה!

"הערת" – שווה בגימטריה 479 ומרמז על משכן העדות שעמד בבנינו 479 שנה, עד לבניית בית המקדש הראשון שנבנה על ידי שלמה!

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה (לה, כא)
ה"אור החיים" הק' ז"ע מתעכב על המילה "אלה" ומסבירה ככמה אופנים: דהנה ידוע הכלל דבכל מקום שמוזכר "אלה" – פוסל את הראשונים, "ואלה" – מוסיף על הראשונים. ואם כן, מה באה כאן התורה במילה "אלה" לומר ולפסול?

אלא, לומר לך, שתדע שכל מה שמונה אדם מקניינו המדומים שרכש, אין מנינו מנין. הבל לך לספור!

כמו שמצינו במשניות אבות (ו. ט) "בשעת פטירתו של אדם, אין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב וכו', אלא תורה ומעשים טובים בלבד וכו'", אבל קניינים רוחניים שקיימים לנצח, אותם אתה יכול לספור עוד ועוד, כי הם קיימים לעולם!

וזה באה התורה ללמדנו: "אלה פקודי המשכן" – "אלה" – לפסול את כל המניינים המדומים שהנך סופר ומונה, אבל "פקודי המשכן" – את המנין ומספר של המשכן, של דברים קדושים – תרומות ונדבות, יכול אתה למנות ולספור עד אין סוף, כי המשכן קיים לעולם כי בו שכן ה'!!!

עוד מדקדק ה"אור החיים" הק' ז"ע – למה כתבה התורה "אשר פקד על פי משה" ולא "אשר פקד משה"? אלא לומר לך, כי אליבא דאמת לא היה כל צורך בעריכת דין וחשבון זה, אלא "אשר פקד על פי משה" – משה רבנו דרש זאת, כדי לקיים "והייתם נקיים מה' ומישראל" – שמה יעלה ברצונו של משהו לדעת מה נעשה בכל הכסף שנתרם למשכן...

לפיכך, אמר הגה"ק רבי יחזקאל איבשיץ ז"ע – מסר משה דין וחשבון רק על הכסף ולא על הזהב, משום שהכסף בא ממחצית השקל שנתנו כל ישראל כמס הובה, והבין משה שבין כל ישראל ימצאו אי-אלה אשר ידרשו השבונות ויטילו השדות...

אבל הוצח הרי ניתן בתור נדבה רק על ידי נדיבי הלב, וביניהם לא היה מקום לחשוש להשדנים ולדורשי השבונות...

נשאלת אפוא השאלה, אם כן, מדוע מסר משה דין וחשבון על הנחשת, הרי גם היא ניתנה בתור נדבה? אלא משיב על כך העולם בדרך צחות: משום שתמיד דווקא הממעיטים לתת, אלו שמביאים את הנחשת – דורשים השבונות יותר מן המרכיבים לתת...

הנותנים צרי העין מבקשים תמיד טענות וחשדות, כדי למצוא אמתלא וסיבה שלא לתת יותר!...

ומן התכלת והארגמן ותולעת השני עשו בגדי שרד לשרת בקדש ויעשו את בגדי הקדש אשר לאהרן ככל אשר צוה ה' את משה (למ. א)

איתא בגמרא (זכחים פח) שלכל אחד מבגדי הכהונה היתה סגולה מיוחדת לכפרה: כתונת מכפרת על שפיכות דמים, מכנסיים – על גילוי ערוה, מצנפת – על גסי הרוח, אבנט – על הרחורח הלב, הושן – על קלקול הדין, אפוד – על עבודה זרה, מעיל – על לשון הרע, וציץ – על עזות מצח.

אמר הכותב: בכל הדורות נתנו השיבות מיוחדת לבגדיהם של כהני ישראל – אלו הצדיקים וגדולי התורה שנספגו בהם תורה יראת שמים וחסידות, עד שהיו כאלה שבעתות זמנים שונים היו משיגים את אותם מלבושים בממון רב ולובשים אותם עליהם בכדי להסתפג בקדושתם וסגולתם...

אביא בפניכם מעשה לא שגרת בו נחזה איך בגדי הקודש הללו מסוגלים בעתות צרה ומצוקה להביא גם למזור ולרפואה: מעשה זה קרה בעיר קראקא – בה כיהן הגה"ק רבי שמעון סופר ז"ע בנו של מרן ה"חתם סופר" ז"ע כרבה של העיר.

כאשר אחד מילדי קראקא הלה באסכרה, ופעם אחת באישון ליל הוא החל להשתנק. בני משפחתו עמדו אוכזים עצות והתבוננו בהרדה בילד הנחנק, כשהם פוכרים את ידיהם וזועקים לעזרה. ואבי הילד שלא היה מסוגל לשאת את המראה, מיהר להמלט מן הבית...

הרחובות היו חשוכים וריקים לגמרי, אולם מבית הרב הגה"ק רבי שמעון סופר ז"ע, בקע עדיין אור. ולכן, ההלוי האב לעלות ולהעתיר בעדו.

כאשר שמע הרב את הדברים היוצאים מפי האב, הוא הסיר את צעיפו, והורה להניח על צואר הילד.

האב הנרגש כמוכּן מיהר להתחייב על כך, והוא מיהר לביתו ועמף את צואר הילד בצעיפו של הרב, וראה זה פלא: בו במקום החל הילד לנשום לרווחה, והסכנה הלפה!

עם שחר החזיר האב את הצעיף, ובדמעות הודה לרב על הצלת ילדו. אולם הרב אמר: "אני לא עשיתי מאומה. אבל צעיף זה הוא ספוג זעה של עמל בתורה, וזכות אותו עמל עמדה לילדך..."

וכאשר התעניין האב אודות פשרם של שני התנאים, הסביר הרב: "את הצעיף בקשתי, משום שאין לי אחר. ובנוסף לכך בקשתי שישאיר הדבר בסוד, משום שכל שעות היום מורדים מנוחתי בענייני העיר, וכדי ללמוד עלי לקצר בשעות השינה שלי, אך אם ידעו אנשי העיר שאף בשעות אלו אני ער, הם יטרידו

~ ~ ~ פרשת החודש ~ ~ ~

החדש הזה לכם ראש חדשים

מסופר בגמרא (שבת קמז:) כי רבי אלעזר בן ערך שכח תלמודו ובמקום "החודש הזה לכם", קרא "החדש הזה לכם". וכבר עמדו המפרשים על סיפור תמוה זה.

ואמר הר"ק החוזה מלובלין ז"ע, שניתן להסביר מעשה זה, שמן השמים סובבו ושמו בפיו של ר' אלעזר בן ערך טעות זו, כדי לרמוז בכך על גודל קדושת חודש ניסן, שאפילו אלו שכבר "הרש היה לכם", יקבלו השפעה טובה מן החודש הזה, מן כוח התחדשות מיוחדת הממונה בימי חודש זה!...

הר"ק רבי יצחק מבוהוש ז"ע ביאר באופן נפלא, מדוע נקרא חודש זה חודש "ניסן", ואם נקרא כך על שם הניסים שארעו בו, יש לקרוא לו "נס" או "ניסים", אך למה ניסן?

אלא, הסביר על פי אמרתו הידועה של הר"ק רבי ישראל מרודין ז"ע בביאור התפילה שאנו מתפללים ביום כיפור "כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבתי ישורון בכל דור ודור". ולכאורה, מהו "סלחן" ו"מחלן", מדוע לא "סולחן" ו"מוחלן"? אלא שבגמרא (בבא מציעא ל"ג.) אמרו, שהחוב לעזור לפרוק ולטעון מחמור הרובין תחת משאו הוא בחמור רובין, ולא רבצין. ופירש רש"י שם: "רובין", מקרה הוא לו שרובין תחת משאו בפעם הזאת, ולא "רבצין" הרגיל בכך. אבל הקדוש ברוך הוא אינו סולח ומוחל פעם אחת בלבד, אלא "מחלן" ו"סלחן", רגיל בכך פעם אחר פעם, בכל דור ודור.

ולכן חודש "ניסן" נקרא כך בלשון הזה, ולא "נס", כי הניסים לא התרחשו רק פעם אחת ותו לא, זהו החודש שבו נגאלו ועתידיים להיגאל, והרבה ישועות נעשו וייעשו בו, לכן הוא אינו נקרא "ניסים" אלא "ניסן" – חודש שהניסים ממישיכים להתרחש בו בכל עת ובכל שעה, וזהו שאנו אומרים בפיוט ליוצרות של "פרשת החודש" – "החודש אשר בו ישועות מקיפות" – שבאות ומקיפות אותנו מידי שנה ושנה...

החודש אשר ישועות בו מקיפות, החוסים בו מתקיפות, ומני מתהילות ותוקפות (פיוט לפרשת החודש)

אמר הר"ק בעל ה"חידושי הרי"ב" מגור ז"ע – "החודש אשר ישועות בו מקיפות" – מקיפות מלשון החנווני מקוף, היינו לשון הקפה והלואה. כי ישראל במצרים היו בכחינת עירום ועריה, שהיו בלי מצוות, כמוכא במדרש על הפסוק (בשלח יד. כט) בעת יציאת מצרים – "והמים להם חומה מימינם ומשמאלם". "חמה" כתיב חסר ו"ו, מפני שהשמן נתמלא חמה והיה מקטרנ על ישראל מה נשתנו אלו מאלו... הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה... אלא שהקב"ה ברוב רחמיו השיב לו: שעתידים ישראל לקבל את התורה בהר סיני כמו שנאמר: "בהצויאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על החר הזה". וזה הוא הענין של הקפה והלואה, שהקיף להם על מנת שישלמו בעתיד בקבלת התורה. וזהו שאנו אומרים: "החודש אשר בו ישועות מקיפות" – דהיינו שבכל דור ודור נותנים לנו את הישועה בהקפה... ואף על פי שאיננו ראוים לקבל עכשיו לפי מעשינו כעת, בינתיים זה ר'שום, על מנת שנהזיר אחר כך במצוות ובמעשים טובים...

בדרך צחות אפשר לומר: "החודש אשר ישועות בו מקיפות" – בחודש זה אנו זוכים לישועות ורחמים והשפעות גדולים, בכדי לכסות את כל ההקפות והתשלומים שאנו נוטלים על עצמנו לכבוד יום טוב...

בשם צדיקים אומרים: "החודש אשר ישועות בו מקיפות" – מקיפות מלשון "הקפות", סביב סביב. שהחודש הזה מוקף מכל צד ישועות ורפואות, כי לפני ניסן הוא חודש "אדר" שהוא נטרקון של "אני ד' רופאך". ולאחר ניסן בא "אייר" וגם הוא בנוטרקון "אני י-י רופאך". וגם ניסן עצמו הוא חודש של רפואה כי המצה היא "מיכלא דאסותא" – מאכל של רפואה (לפי הוזהר הקדוש). והישועות והרפואות מקיפות אותנו מלפני ומלאחרינו באדר ובאייר, וזהו: "החודש אשר ישועות בו מקיפות"...